

جایگاه فضای مجازی در تمدن نوین اسلامی باسمه تعالی

1- ما از حضور در عالم خیال به عنوان یکی از مراتب وجودی انسان که تحت عنوان «خیال متصل» از آن نام می‌برند؛ ناگزیر هستیم.

2- به گفته‌ی پروفیسور هانری کربن: در ظرف خیال، «روح»، جسمانی و «جسم»، روحانی می‌شود و لذا حضور در چنین عالمی یافتن بُعدی از ابعاد انسان است به همان معنایی که مولوی می‌فرماید:
آدمی را فربهی هست از خیال
گر خیالاتش بُود صاحب‌جمال

آن خیالاتی که دام اولیاست

عکس مه‌رویان بستان خداست

3- با تفکر انتزاعی که در آن عالم خیال مغفول می‌ماند، نمی‌توان جان را در نسبت با حقیقت سیراب کرد. زیرا به گفته‌ی کربن آن جهان گمشده از نظرها پنهان شده.

4- قرآن علاوه بر آن‌که معارفی را در اختیار بشر می‌گذارد، تأکید بر اطاعت انسان‌هایی دارد که تجسم عینی حقایق معرفتی هستند و لذا به همه‌ی مؤمنین می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ» (نساء / ۵۹). مشکل از آن‌جایی پیدا شد که عده‌ای با غفلت از این موضوع، شعار «حسبنا کتاب الله» دادند.

5- حضرت صادق «علیه السلام» می‌فرمایند: «وَ اَنْوَ عِنْدَ افْتِتَاحِ الصَّلَاةِ ذِكْرَ اللَّهِ وَ ذِكْرَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آله وَ اجْعَلْ وَاحِدًا مِنَ الْأَيْمَةِ نُصَبَ عَيْنِيكَ» یعنی در هنگام شروع نماز یاد خدا و یاد رسول خدا باش و یکی از ائمه «علیهم السلام» را مد نظر قرار بده. گفت:

با گلرخ خویش گفتم ای غنچه دهان

هر لحظه مپوش چهره چون عشوه‌گران

زد خنده که من به عکس خوبان جهان بی

پرده نهان باشم و با پرده عیان

6- تمدنی که به همه‌ی ابعاد انسانی جواب ندهد عملاً تمدن نیست بلکه یک قبیله است با باورهای خاص. و در این رابطه اسلام هیچ‌کدام از ابعاد انسانی را بی‌جواب نمی‌گذارد در آن حدّ که بر معاد جسمانی تأکید دارد و ما را متذکر می‌نماید که چگونه اعمال ما و حتی عقاید ما در قیامت به صورت جسمی با هویت معنوی برای ما ظاهر می‌گردد. و وقتی از آن صورت معنوی می‌پرسیم می‌گوید: «أَنَا رَأَيْكَ الْحَسَنُ الَّذِي كُنْتَ عَلَيْهِ» من عقیده‌ی نیکوی تو هستم که بر آن بودی.

7- پیامبر خدا «صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ» فرمودند: «رَأَيْتُ رَبِّي لَيْلَةَ الْمِعْرَاجِ فِي أَحْسَنِ صُورَةٍ فَوَضَعَ يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيْ حَتَّى وَجَدْتُ بَرْدَ أُنَامِلِهِ بَيْنَ ثَدْيَيْ» من پروردگارم را به زیباترین صورتش مشاهده کردم. این راز خیال است که خدای متجلی‌شده بر نفس پیامبر را بر او آشکار کرد مبتنی بر آن‌که «هرکس خود را بشناسد، پروردگارش را شناخته است»، یعنی مقام خیال خود را بشناسد.

294- آری! اگر خیال فعال از وظیفه‌ی متعالی‌اش محروم شده باشد فقط می‌تواند امور غیر واقعی یعنی اموری صرفاً خیالی را خلق کند. آدمی برای آن‌که بفهمد کدام خدا از طریق خیال متجلی شده است باید خود را بفهمد. (294 شماره صفحه، از کتاب تخیل خلاق از هانری کربن می‌باشد)

326- خیالات منفصل در عالم مختص به خود وجود دارند و خیال متصل انسان‌ها محل وجود خیالات منفصل است و پیوسته قادر است معانی و ارواح را دریافت دارد و به آن ارواح، جسمی مثالی اعطاء کند که تجلی آن‌ها را امکان‌پذیر سازد. (326 شماره صفحه، از کتاب تخیل خلاق از هانری کربن می‌باشد)

8- انقلاب اسلامی با نظر به آینده‌ی اصیل خود، خیال پاک را جایگزین توهم حاکم در اندیشه‌ی فرهنگ مدرن خواهد کرد. زیرا بشری که نسبت به

آینده‌ی خود افق اصیلی نداشته باشد، طبیعی است که گرفتار توهم در فضای مجازی خواهد شد.

9- در فضای مجازی به علت آن‌که صورت‌های خیالی از عالم خیال منفصل بر جان ما تجلی نمی‌کند، عملاً ما از خودمان نیستیم و آبی از چشمه‌ی وجود ما نمی‌جوشد، گرفتار جوی‌های مختلف و متکثری هستیم که به هیچ حقیقتِ وحدانی اشاره ندارد.

10- با توجه به وجه وجودی خود می‌توان پرسید در چه دنیایی و جهانی می‌توان حیّ و حاضر بود و جهان گمشده را احساس کرد؟¹ تا فراسوی مرگ می‌تواند هم‌اکنون حاضر باشد و در وصف چنین حضوری گفته شود: «الآن قیامتی قائم».

11- پروفیسور هانری کرین معتقد است در برابر هنر متجسد و انسان‌مدارِ غربی، هنر ایرانی جلوه‌های تخیلِ خلاقِی را عرضه می‌کند که عنصر قالب در آن فضا صرفاً کیفی است زیرا می‌خواهد بیش از هرچیز، خیالی و عاری از ماده و خصائص مادی باشد.

¹- جهان گمشده‌ای که شیخ‌الرئیس ابن‌سینا و جناب سهروردی در «رسالة العشاق» و «عقل سرخ» و «غربت غربیه» بدان اشاره دارد.